

Małgorzata Suszcz

Mozaika terytorialna prywatnej ochrony bezpieczeństwa w stolicy. Wyniki badań terenowych¹

STRESZCZENIE

Na podstawie własnych map dzielnicy Warszawy Śródmieścia i porównania instytucji prywatnych oraz państwowych autorka wyjaśnia, jak układa się współpraca w zakresie zapewniania bezpieczeństwa przez państwo i prywatne firmy ochroniarskie. Badaczka stara się wykazać, czy i jak prywatne służby ochrony dzielą między sobą terytorium działania. Czym spowodowany jest wybór danej firmy ochroniarskiej? Jakie znaczenie mają obiekty zabytkowe i jak są chronione? Zbadany został stosunek do prywatnych firm ochroniarskich oraz to, co wpływa na wybór określonej firmy. Czy konieczne jest korzystanie z dodatkowych środków ochrony? Czy nie wystarczy ochrona zapewniana przez państwo?

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, instytucje państwowe, prywatna firma ochroniarska, prywatna ochrona bezpieczeństwa, przedsiębiorstwa prywatne, zabytki

¹ Praca wykonana w ramach grantu NCN „Opus” 5 „Prywatna ochrona bezpieczeństwa i jej normy. Niepaństwowe prawo?”. DEC – 2013/09/B/HS5/02671. Akademia Leona Koźmińskiego. Kierownik projektu: prof. dr hab. Jolanta Jabłońska-Bonca.

Małgorzata Suszcz

The territorial mosaic of private security protection in the capital. The results of territorial studies

ABSTRACT

On the basis of the author's own maps of the Warsaw-Śródmieście district and comparing private and public institutions, the author explains how the cooperation in the area of protection provided by the government and private security companies is fulfilled. In the article, the researcher tries to verify whether the private security companies divide their action territory between themselves. What is the selection reason of the security company? How important are the historic monuments and how are they protected?

The attitude towards the private security companies and the reasons behind the selection of the company are analysed. Who can we ask for help in a critical situation?

Keywords: monuments, private companies, private security company, public institutions, security

Coraz częściej poruszonym tematem jest bezpieczeństwo i zakres ochrony. Dbając o majątek, wielu przedsiębiorców posiłkuje się agencjami ochrony. Firmy świadczące usługi ochroniarskie mogą zapewnić monitoring wizyjny, monitoring wraz z interwencją, systemy antynapadowe itp. Statystyki policyjne wskazują mniejszą ilość włamań do miejsc objętych systemem monitoringu. Również sama świadomość posiadania takich usług działa uspokajająco.

Celem pracy jest zreferowanie badań socjologiczno-terenowych przeprowadzonych na obszarze Warszawy². Analizie poddałam również wyniki ankiety dotyczące jakości i różnorodności usług prywatnych firm ochroniarskich w prywatnych przedsiębiorstwach. Zwrócę uwagę na instytucje prywatne świadczące ogólnodostępne usługi o podobnym zakresie, znajdujące się w niewielkich odległościach. Istotą badań jest także ochrona nieruchomości państwowych. Nieodłącznym elementem ochrony jest zapewnianie współpracy jednostek prywatnych i władzy publicznej. Tematem pracy jest również zacieranie konturów ochrony państwowej i prywatnej we współczesnym świecie. Uwagę zwrócę na rozmieszczenie kontroli państwowej i prywatnej w spójnym obszarze miasta. Istotnym elementem mojej pracy będzie też rozszerzający się rynek usług prywatnych firm ochroniarskich.

Prywatna ochrona bezpieczeństwa. Czy jest dla nas niezbędna? Obecnie możemy zauważyć rozwój usług agencji w sferze ochrony bezpieczeństwa. Firmy coraz częściej prześcigają się w nowoczesnych zastosowaniach technologicznych. Na podstawie przeprowadzonej obserwacji można potwierdzić, iż firmy cieszące się największą popularnością w innych obszarach miasta, również w Śródmieściu stanowią największy odsetek firm ochroniarskich.

Przyjrzyjmy się, jak przedstawiają się dane statystyczne:

- 30% – obiektów ochrania firma SOLID,
- 8% – KONSALNET,
- 8% – JUWENTUS,
- 8% – SAT-GUARD,
- 6% – PALLAS.

² Badania terenowe przeprowadzono w okresie III–V 2014 r.

Ochroną na badanym obszarze zajmują się również następujące firmy: ERAMIS, CENTER, IMPEL, FALCK, BASMA-SECURITY, SECURITAS, EKOTRADE. Świadczyć to może o dużej konkurencyjności branży. Wachlarz firm prywatnych świadczących ochronę jest różnorodny.

Marketing, jak wiadomo, jest niezbędny w każdej branży. Doskonałą reklamą może się poszczycić firma SOLID. Nie sposób nie zauważyć naklejek umieszczanych na witrynach, zachęcających do skorzystania z usług tej właśnie firmy.

Analizie poziomu ochrony bezpieczeństwa poddano jedną z dzielnic Warszawy – Śródmieście – które jest jedną z bardziej reprezentacyjnych dzielnic stolicy. Umiejscowionych jest tam wiele obiektów użyteczności publicznej, a także siedzib prywatnych firm. Z racji tej lokalizacji analizie podlegają obiekty istotne dla tożsamości kultury polskiej. Na badanym obszarze znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków. Założeniem pracy jest przedstawienie wyników badań dotyczących ochrony bezpieczeństwa wybranych obiektów zabytkowych.

Metodą przeprowadzania badań terenowych była obserwacja obiektów z zewnątrz. Zgodnie z ugruntowaną teorią badania przeprowadzam bez przyjmowania wstępnych hipotez³. Badanym zagadnieniem jest analiza rozmieszczenia wpływów prywatnych firm ochroniarskich w stolicy. Moim założeniem jest wnikliwe zebranie danych. Istotna jest szczegółowa weryfikacja. Czy informacje umieszczone na oficjalnych witrynach internetowych są zgodne z rzeczywistością? Czy każda jednostka oznaczona jako zabytek posiada odpowiednie oznakowanie? Czy na podział zasięgu działania firm ochroniarskich miał wpływ zakres wykonywania podobnej działalności, a może rozmieszczenie lokali w tym samym budynku? Jakie były inne aspekty, które przekonały przedsiębiorców do skorzystania z usług owych prywatnych firm ochroniarskich? Na te pytania postaram się udzielić odpowiedzi w swojej pracy.

Analizując działalność firm ochroniarskich, zwróciłam uwagę na tzw. białe plamy. Białe plamy na mapie obszaru badań są tożsame z miejscem nieokrytym, niezbadanym, trudnym do zweryfikowania. Według statystyk wyłącznie 23% obiektów mieszczących prywatne przedsiębiorstwa nie ma z zewnątrz umieszczonych informacji o ochraniających je firmach. Przedsiębiorstwa te korzystają wyłącznie z własnego, wewnętrznego monitoringu.

³ *Badania jakościowe. Podejścia i teorie*, red. D. Jemielniak, t. 1., Warszawa, 2012, s. 89–111.

Informacje te udało mi się pozyskać po przeprowadzeniu wywiadu z pracownikami ochrony. W celu potwierdzenia powyżej opisanego założenia dokonałam powtórnej analizy. Ze wznowionych badań wynika, iż 80% prywatnych przedsiębiorstw korzysta z usług prywatnych firm ochrony bezpieczeństwa, 20% firm korzysta wyłącznie z własnego wewnętrznego monitoringu. W zależności od stabilizacji finansowej prywatne przedsiębiorstwa decydują się na korzystanie z więcej niż jednej prywatnej agencji ochrony bezpieczeństwa. To od posesjonatów, posiadających własność do lokalu zależy ilość sprzętu monitorującego. Dzięki tym umieszczonym wewnątrz kamerom właściciele mogą pociągnąć do odpowiedzialności osobę naruszającą zasady funkcjonowania przedsiębiorstwa.

Jak wykazują badania, niewiele prywatnych firm decyduje się wyłącznie na własny monitoring. Firmy, które zdecydowały się na takie rozwiązanie, decyzję swoją uzasadniają znacznym zmniejszeniem kosztów utrzymania lokalu. Z badań wynika, iż 10% firm prywatnych korzysta z usług więcej niż jednej firmy usługowej. Podstawą wyżej opisanych wniosków jest obserwacja naklejek prezentujących logo firmy ochroniarskiej na zewnątrz. Tablice i naklejki są niezbędnym elementem w branży ochroniarskiej. Zgodnie z przepisami zawartymi w ustawie z 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia każdy obiekt chroniony powinien być oznakowany przez agencje w sposób widoczny⁴. W przypadku punktów usługowych znajdujących się na badanym terenie naklejki umieszczone są na przedniej szybie. Nie sposób nie zauważyć takiego oznakowania. Ma to wpływ na potencjalne odstraszenie złodziei, o czym świadczą policyjne statystyki.

Z obserwacji wynika, iż obiekty użyteczności publicznej monitorowane są przez kamery zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz. Może to być skutkiem tego, iż wiele obiektów użyteczności publicznej stanowi zabytki prawnie chronione. Z kolei instytucje prywatne z reguły posiadają kamery wyłącznie wewnątrz. W punktach usługowych częściej dochodzi do kradzieży, z czym wiąże się potrzeba monitorowania obiektu tylko wewnątrz. Nie we wszystkich instytucjach można wywnioskować, jaka firma je ochrania, w oparciu o umieszczoną na przedniej szybie naklejkę.

Na podstawie wywiadu z pracownikami X Instytutu, Państwowego Muzeum Y, wiemy, iż kontrolę sprawuje tam nie tylko państwo, ale i prywatne

⁴ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz. U. z 2005 r. Nr 145, poz. 1221 z późn. zm.).

firmy ochroniarskie. Działają pomimo tego, iż nie ma tam rozmieszczonych oznaczeń ochraniającej je firmy. Instytut X jest wpisany do rejestru zabytków. Z tego właśnie tytułu przysługuje mu szczególna ochrona. Zgodnie z informacją zamieszczoną na oficjalnej stronie Narodowego Instytutu Dziedzictwa badany obszar posiada mnóstwo zabytkowych nieruchomości wpisanych do rejestru⁵. W myśl ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zgodnie z art. 7 ust. 1 – wpis zabytku do rejestru jest formą ochrony obiektów. Charakterystyczną cechą wyróżniającą obiekty zabytkowe spośród innych obiektów jest umieszczenie na nich znaku – międzynarodowego symbolu ochrony zabytków. Wytyczne co do wyglądu tego znaku reguluje Rozporządzenie z 9 lutego 2004 r. w sprawie znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków.

Czy ochrona zapewniana przez państwo jest niewystarczająca? Dlaczego obiekty państwowe dodatkowo korzystają z usług prywatnych firm ochroniarskich? W tej kwestii rodzi się wiele pytań.

Potwierdza się wcześniej stawiana teza, iż coraz częściej zauważane jest rozproszenie sprawowania kontroli przez organy państwowe i prywatne. Na podstawie informacji zawartych w Internecie wiadomo, iż wpisana do rejestru zabytków kamienica jest własnością prywatną. Obecnie siedzibę ma w niej teatr. Opieka nad zabytkami zgodnie z przepisami może mieć także zindywidualizowany charakter. Sprawować ją może właściciel lub użytkownik. Do zadań właściciela należy zabezpieczanie i utrzymywanie zabytku. Zobowiązany jest on utrzymywać otoczenie zabytku w jak najlepszym stanie. Ochrona polega także na zapewnieniu warunków do badania i dokumentowania zabytków. Utrzymanie zabytku w jak najlepszym stanie służy dobru ogólnemu. Właściciel jest zobowiązany korzystać z przedmiotu w sposób, który nie narusza jego wartości, a także powinien popularyzować znaczenie zabytku, zgodnie z jego znaczeniem dla historii i kultury narodu. Zgodnie z art. 140 k.c., zawierającego definicję prawa własności rzeczy, interesy właściciela mogą zostać ograniczone co do zabytku ze względu na walory historyczne⁶.

Zagadnieniem poruszonym w artykule jest również kontrola zacierania granic sprawowania ochrony w obiektach użyteczności publicznej przez

⁵ Obiekty nieruchomości wpisane do rejestru zabytków na podstawie danych NID – stan na 30.06.2014 – Zestawienie, www.nid.pl.

⁶ Art. 5; R. Golat, *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Komentarz*, Kraków 2004.

państwo i prywatne firmy ochroniarskie. Jako przykładem mogą posłużyć się wybudowaną ok. 1900 r. kamienicą. Budynek po II wojnie światowej stał się własnością Skarbu Państwa. Z inicjatywy Zespołu Opiekunów Dziedzictwa Kulturowego Warszawy „ZOK” w 2010 r. obiekt został wpisany do Rejestru Zabytków. Zakład Gospodarowania Nieruchomościami w jednej z dzielnic m.st. Warszawy, działając jako administracja samorządowa, dokonał zamówienia na fizyczną ochronę budynku i teren nieruchomości. Ochrona obiektu ma być zgodna z ustawą z 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia⁷. Zamówienie realizowane jest przez prywatną firmę ochroniarską Defensor Security Sp. z o.o. Wewnętrzne służby ochrony wykonują swoje działania zgodnie z planem ochrony mienia. Potwierdza się hipoteza, iż coraz częściej zauważane jest rozproszenie sprawowania kontroli przez organy prywatne i państwowe.

Warto również podkreślić, że zabytkowy obiekt, w którym swoją siedzibę ma jeden z Instytutów Polskiej Akademii Nauk ochraniający przez prywatną Agencję Ochrony Mienia AROMIG. Na budynku bez trudu można zauważyć oznaczenie, iż obiekt jest zabytkiem. Dobrze widoczna jest też tabliczka prywatnej agencji ochrony. Można ponownie zadać sobie pytanie, dlaczego korzystamy z prywatnych usług ochroniarskich? Prywatnych firm, które nie są jedynymi podmiotami świadczącymi ochronę na danym obszarze.

Jako kolejny argument potwierdzający moją tezę dotyczącą dodatkowego korzystania z ochrony agencji posłużę się przykładem dwóch kościołów znajdujących się wzdłuż Alei Solidarności. Jeden z nich ochraniający jest przez firmę SOLID. Budynek jest zaliczany w poczet zabytków, wpisany na listy i do rejestrów zabytków. Zamieszczony jest na nim znak informujący, iż obiekt jest zabytkiem. Zamontowane są tam kamery firmy monitorującej stan bezpieczeństwa. Logo firmy ochroniarskiej jest dobrze widoczne. Drugi obiekt sakralny ochraniający jest przez prywatną firmę FALCK.

Urzędy i instytucje w kraju ochraniające są przez państwo. Instytucje państwowe, jak np. Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, oprócz państwowego nadzoru korzystają również z wewnętrznego monitoringu.

Poddaną analizie kwestią jest również to, czy zakres działalności prywatnych firm ma wpływ na wybór ochraniającej je firmy.

⁷ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz. U. z 2005 r. Nr 145, poz. 1221 z późn. zm.).

Obiekty poddane analizie są związane z usługami ogólnodostępnymi z zakresu administracji publicznej. Z uwagi na informacje dotyczące ochrony uzyskane również „wewnątrz”, w wynikach badań nie podaję sztydów przedsiębiorstw. Analizie poddaję szereg usług „materialno-handlowych”: księgarnie, sklepy chemiczne, usługi gastronomiczne.

W zakresie usług materialno-handlowych dla konsumentów w kategorii sklepy chemiczne, analizie poddane zostały trzy apteki i dwie drogerie. Każde z tych przedsiębiorstw jest prywatną formą własności. Apteka 1 jest ochraniaiana przez firmę SOLID, Apteka 2 – JUWENTUS, Apteka 3 – SOLID, Drogeria 1 – KONSALNET, Drogeria 2 – SOLID, PALLAS.

Potwierdzając różnorodność usługową firm ochroniarskich na spójnym obszarze, mogą także przedstawić zakres rozmieszczenia wpływu firm ochroniarskich w punktach gastronomicznych. Restauracja „0” w budowie, brak firmy ochroniarskiej. Restauracje: „A” – KONSALNET, „B” – KONSALNET, „C” – KONSALNET. Należy zauważyć, iż te trzy restauracje („A”, „B”, „C”), znajdują się w jednym budynku. Kawiarnia „D” – Brak danych z zewnątrz. Wiadomo, iż obiekt znajduje się na terenie Błękitnego Wieżowca i zgodnie ze wspólną zasadą ochrony budynku lokal ochraniaiany jest przez firmę JUWENTUS. Restauracja „E” zgodnie z informacją zawartą na przedniej szybie ochraniaiana jest przez firmę FALCK. Kawiarnia „F” posiada własny system monitoringu. Wewnątrz lokalu rozmieszczone są liczne kamery, z zewnątrz nie ma żadnej informacji o ochronie tego obiektu. Z kolei restauracja „G” ochraniaiana jest przez firmę SOLID.

Przyjrzyjmy się znajdującym się w niewielkiej odległości księgarniom. Cztery firmy będące prywatną formą własności. Dwie z księgarni ochraniaiane są przez firmę SOLID, pozostałe dwie księgarnie posiadają monitoring wewnętrzny. Na zewnątrz nie ma umieszczonych żadnych informacji na temat ochrony.

Na podstawie obserwacji można dojść do wniosku, że siły wpływu działalności prywatnych firm ochroniarskich nie są zależne od rodzaju działalności danej instytucji. W związku z powyższym potwierdza się mozaika wpływów i zasięgów.

Potwierdzając tezę, na badanym obszarze nie ma ewidentnej zależności pomiędzy firmami prywatnymi świadczącymi podobne usługi a korzystaniem z tych samych firm ochroniarskich. Zupełnie inną sytuacją jest podjęta decyzja o ochronie całego budynku w wyniku wygranego przetargu. Zagadnienie to zostanie poruszone w dalszej części artykułu.

W sytuacji kiedy przedsiębiorcy posiadają już ochronę, nie rezygnują z jej usług. Nie jest przeszkodą rozprzestrzenienie takich filii na obszarze Warszawy. Z badań wynika, iż może mieć to wpływ na kształtowanie się mozaiki terytorialnej działalności prywatnych firm ochroniarskich. Tezę swoją potwierdzą przykładem przystanków autobusowych w Warszawie. Znaczną przewagę przystanków autobusowych w stolicy ochraniają jest przez firmę JUWENTUS. Na poddanej analizie obszarze znajdują się trzy przystanki autobusowe, gdzie dwa z nich są poddane ochronie wyżej podanej firmy. W przypadku jednego przystanku nie ma zamieszczonych informacji na temat ochraniającej go firmy.

Zdarza się i tak, że sami pracownicy nie wiedzą, jaka agencja ochrania ich miejsce pracy. Przykładem może być subiekt w jednym z punktów sprzedaży. Obalić należy teorię, iż jest to teren zupełnie bezpieczny i nie są potrzebne dodatkowe formy ochrony. W opisanym przypadku kiosk jest pod protektorem dobrze znanej firmy. Uiszczana jest opłata za przyjęcie wypromowanej marki kiosku, marki kojarzącej się z dobrymi numerami prasowymi. Wówczas to od prywatnych „małych” właścicieli kiosku zależy jak sprawowana jest ochrona na terenie punktu usługowego.

Znajdujący się nieopodal kolejny kiosk tej samej spółki akcyjnej monitorowany jest przez dwie agencje ochrony: JUWENTUS i IMPEL. Na tym obszarze usługi ochroniarskie wykonuje firma, która wygrała przetarg. Z obserwacji wynika, iż jest to firma JUWENTUS. Usługi firmy IMPEL są świadczone dodatkowo, korzystanie z nich zależy wyłącznie od woli właściciela.

Analiza ankiet⁸ ma na celu rozwianie wątpliwości co do postawionych wyżej tez, a także zobrazowanie wyników badań. Ankieta została przeprowadzona wśród pracowników prywatnych przedsiębiorstw korzystających z usług firm ochroniarskich. Badaniami objęto obszar jednej z dzielnic Warszawy – Śródmieście. Celem przeprowadzenia ankiety było realne przedstawienie zakresu i funkcjonowania prywatnych firm ochroniarskich⁹. Analizie poddana została subiektywna ocena działalności oraz skuteczności firm świadczących usługi. Pytanie postawione ankietowanym dotyczyło oceny wypełnianych przez firmy ochroniarskie obowiązków. W ankietach poruszone zostało także zagadnienie współpracy służb porządkowych

⁸ Ankiety opracowane we współpracy z Aleksandrą Beer i Cezarym Horbaczewskim.

⁹ Skala przeprowadzania badań, od 1 do 10, 1 – niski poziom zadowolenia, 10 – wysoki poziom zadowolenia.

i prywatnych firm ochroniarskich. Czy osoby zatrudnione przez prywatnych przedsiębiorców znają prawa i obowiązki pracowników ochrony? Jakie są różnice w zakresie działania prywatnych firm i policji? Przeprowadzając ankietę, pytamy również o to, co zdecydowało o wyborze danej firmy usługowej. Osoby pracujące w usługach zostały zapytane, do kogo wykonany zostałby pierwszy telefon – czy na policję, czy do firmy ich ochraniającej.

Z ankiety wynika, iż w razie niebezpieczeństwa 10% osób zdecydowałoby się powiadomić prywatną firmę. Sytuacja taka miałaby miejsce, kiedy mógłby być wykonany wyłącznie jeden telefon. W 9 przypadkach na 10, telefon byłby wykonany na policję. Większość ankietowanych tłumaczy swój wybór tym, iż policja ma większy zakres możliwości.

Poziom zadowolenia z działania firm ochroniarskich jest wysoki. Na postawione pytanie; „Czy uważa Pan/Pani, że prywatna firma ochrony osób i mienia w Pana/Pani sklepie spełnia oczekiwane założenia?” W skali od 1 do 10, aż 11% ankietowanych ocenia działalność swojej firmy maksymalnie dobrze, 6% respondentów wynajęte firmy ocenia na 9 punktów. Ponad połowa, bo aż 56% badanych, ocenia je w skali 8 punktów na 10. Jedyne 5% udzielających odpowiedzi jest niezadowolona z działania prywatnej firmy ochrony osób i mienia.

Innym zagadnieniem było to, czy ochroniarze podczas interwencji wywiązali się ze swoich obowiązków. Z analizy wynika, iż 17% ankietowanych jest w pełni zadowolonych. Odpowiedzi udzielano w skali od 1 do 10. Zaledwie 5% ankietowanych ocenia interwencję na 4 punkty. Pomimo tego, iż Polacy lubią na wszystko narzekać, większość opinii w odniesieniu do firm ochroniarskich była przychylna. W kwestii tychże ankiet problemem może być to, iż badany nie był do końca przekonany, jakim celom służą te pytania i w jakim kierunku potoczy się ich analiza. Niemalże w każdym przypadku pracownicy unikali udzielania odpowiedzi na pytania. Wówczas to właściciel podejmował decyzję o wypełnieniu ankiety. Jednym z tłumaczeń było to, iż w pomieszczeniu znajdują się kamery nagrywające głos. Pracownicy niezbyt chętnie wyrażają opinię na temat ochrony firmy. Jako przykład mogą posłużyć się historią pewnej sprzedawczyni. Jej przypadek opowiedziała jej następczyni.

Ekspedientka została zwolniona z pracy, ponieważ na obszarze sklepu skorzystała z usług wróżki. W tym przypadku monitoring się sprawdził, tyle że nie na korzyść bezpieczeństwa, a na niekorzyść pracującej w nim ekspedientki. Jak zauważyłam, również wiek pracujących osób w usługach miał wpływ na odpowiedzi w ankietach. Młode osoby chętniej udzielały

odpowiedzi. Starsi od razu odmawiali odpowiedzi na pytania. Na postawione pytanie, czy firmy prywatne powinny przejąć kompetencje policji i straży miejskiej, większość odpowiedziała przecząco. 45% respondentów odpowiedziało, iż „nie powinni”, 11% ankietowanych deklaruje, iż kompetencje mogłyby „marginalnie” zostać przeniesione. Również 11% ankietowanych uważa, iż kompetencje te „powinny” zostać przeniesione.

Pewną zależność można także zaobserwować, przyglądając się naklejkom umieszczonym na witrynach sklepów wzdłuż ulic. Badam obszar jednego budynku, lokale mieszczą się pod wspólnym adresem. Pod uwagę wzięłam kolejność rozmieszczenia firm ochroniarskich. Jak można zaobserwować, przewagę na tym obszarze stanowią firmy SOLID i PALLAS. Brak danych w przedstawionym niżej schemacie oznacza własną ochronę tzn. monitoring wewnętrzny. W przedstawionych tabelach zobrazowane jest autentyczne rozmieszczenie firm, kolejność zgodna z rzeczywistością.

Tabela 1. Firmy ochroniarskie w budynkach na Placu Bankowym

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
PALLAS	SOLID	SOLID	PALLAS/SOLID	PALLAS	brak danych	PALLAS	brak danych	brak danych	brak danych

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2. Firmy ochroniarskie w budynkach na Tłomackiem

1	2	3	4	5	6	7
FALCK	SOLID	-	JUWENTUS	SOLID	SOLID	-
8	9	10	11	12	13	14
SECURITAS	SOLID	SOLID	SOLID	-	JUWENTUS	JUWENTUS

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Firmy ochroniarskie w budynkach w Alei Solidarności

1	2	3	4	5	6	7	8
SOLID	SOLID/JUWENTUS	SOLID	brak danych	SOLID	SOLID	KONSALNET	ESOM

Źródło: opracowanie własne.

Niekiedy również położenie, w jakim znajdują się instytucje, ma wpływ na rozmieszczenie firm ochroniarskich. Kolejnym poruszonym zagadnieniem będzie analiza wygranych przetargów. W tym wypadku wybór prywatnej firmy ochrony bezpieczeństwa nie jest przypadkowy.

Na badanym obszarze obserwujemy liczne instytucje prywatne i państwowe oraz firmy, które je ochraniają. Niektóre instytucje państwowe ochraniają firmy, które wygrały przetarg. Zapewne ich oferta była najatrakcyjniejsza cenowo. Jednym z charakterystycznych obiektów w okolicach Placu Bankowego jest Błękitny Wieżowiec. W obrębie tego budynku wszystkie firmy korzystają z ochrony firmy ochroniarskiej JUWENTUS. Z uwagi na znajdujące się tam lokale formą sprawowanej kontroli bezpieczeństwa jest monitoring zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz. Dodatkowo nad zapewnieniem bezpieczeństwa czuwają ochroniarze. Lokale świadczące usługi gastronomiczne znajdujące się w tym budynku korzystają z usług firmy ochroniarskiej JUWENTUS.

Podobny schemat rozmieszczenia wpływów ochrony można zaobserwować, prowadząc dalsze badania terenowe. Moją uwagę zwróciło rozmieszczenie agencji prywatnej ochrony w obiektach państwowych. Z dodatkowych usług firmy ochroniarskiej SAT-GUARD korzystają trzy urzędy państwowe, prowadzi do nich wspólne wejście. Wszystkie obiekty użyteczności publicznej i nie tylko ochraniają się przez państwo. Czym więc spowodowany jest popyt na ochronę urzędów w Polsce przez prywatne firmy ochroniarskie? Czy działania władz samorządowych (straż miejska) i policji w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa nie są wystarczające?

Z analogiczną sytuacją mamy do czynienia, kiedy pod tym samym adresem siedzibę ma więcej niż jeden urząd. Dawniej Pałac Ministrów Skarbu, obiekt zaliczany w poczet zabytków. Obecnie mieści się w nim Urząd

Miasta Stołecznej Warszawy, biuro Prezydenta Warszawy i Mazowiecki Urząd Wojewódzki. Siedziba urzędów państwowych chroniona przez firmę ochroniarską – KOWALCZYK¹⁰. Firma KOWALCZYK zajmuje się obserwacją obiektów. Ochroniarz kontroluje obiekty należące do tego kompleksu. Przed każdym wejściem do budynku umieszczona jest tabliczka informująca, iż obiekt jest monitorowany. Również dookoła rozmieszczone są kamery.

Kolejnym przykładem może być znajdujące się na obszarze badań przedszkole. Organem prowadzącym jest Urząd Dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy. Ochronę sprawują tam dwie firmy: SOLID i SKORPION.

Warszawa nie jest miastem niebezpiecznym. W kontekście tematu ochrony i bezpieczeństwa celowo poddana przeze mnie badaniom została jedna z bardziej niebezpiecznych dzielnic Warszawy – Śródmieście. Jak podają policyjne statystyki za 2012 r., Śródmieście zajmuje 1 miejsce zarówno pod względem rozbojów, przestępstw narkotykowych i kradzieży¹¹. W kwestii liczby włamań i gwałtów w przeliczeniu na liczbę mieszkańców zajmuje trzecią pozycję w Warszawie, w kategorii: rozboje z użyciem broni – drugą¹². Zgodnie ze statystykami ze stycznia 2014 r., interwencje z własnej inicjatywy Straży Miejskiej w podziale na dzielnice kształtują się następująco: Śródmieście – 2765, Praga Pd. – 1032, Mokotów – 857¹³.

Według przeprowadzonych w listopadzie 2012 r. badań w ramach Barometru Warszawskiego 86% mieszkańców stolicy uważa, że nasze miasto jest miastem bezpiecznym, 79% ankietowanych czuje się bezpiecznie po zmroku spacerując w okolicach miejsca swojego zamieszkania¹⁴. Czy to zasługa państwowych instytucji ochrony bezpieczeństwa czy może prywatnych?

Koncepcja państwa demokratycznego odpowiada modelowi państwa sieciowego. Istota tkwi w tym, iż podmioty bazują na współpracy podmiotów władzy publicznej z podmiotami niepublicznymi. Prawo we współczesnym świecie tworzy system norm postępowania, określając struktury i kompetencje władzy publicznej. Wyznacza również zakres działania podmiotów

¹⁰ <http://aokowalczyk.pl/>.

¹¹ www.policja.waw.pl.

¹² *Czy Śródmieście jest bezpieczne? Śródmieście: portfel lepiej schować*, 09.04.2013, www.dobraulica.pl (23.04.2014).

¹³ www.strazmiejska.waw.pl.

¹⁴ Komenda Stołeczna Policji, *Bezpieczne Osiedle w Warszawie*, 20.02.2013, www.policja.waw.pl (25.02.2014).

prywatnych. Prawo w Polsce ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa. Warto nadmienić jego funkcję prewencyjną.

W zakresie sprawowania bezpieczeństwa istotną rolę odgrywa współpraca organów państwowych z prywatnymi firmami ochroniarskimi. Ważna jest także kooperacja służb miejskich z mieszkańcami w zakresie ich edukacji. Na warszawskich ulicach możemy spotkać funkcjonariuszy służb porządkowych. Nadzór nad bezpieczeństwem sprawują tam wyznaczeni do tego celu dzielnicowi. Do zadań dzielnicowego należy na przykład przeciwstawienie się osiedlowemu chuligaństwu czy też dbanie o przestrzeganie porządku. Na podstawie §7 statutu Straży Miejskiej m.st. Warszawy, straż wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego przewidziane w ustawie o strażach gminnych i innych aktach prawa miejscowego. Dodatkowo zgodnie z §8 współpracuje z Policją, wszystkimi służbami, instytucjami i organizacjami prowadzącymi działalność na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym także ochrony zabytków¹⁵. Na analizowanym przeze mnie obszarze znajduje się Komenda Stołeczna Policji.

Na wybór firm ochroniarskich w Polsce wpływa wiele niewiadomych. W celu odkrycia ogólnej teorii rozlokowania prywatnych firm ochroniarskich należy przeprowadzić jeszcze wiele badań. Na badanym obszarze nie da się wygenerować ogólnego systemu zasięgu wpływów firm. Artykuł przedstawia to zjawisko z wielu perspektyw. Każdy obiekt posiada własny system ochrony. Pytanie, jakie sobie postawiłam na początku badań, brzmiało: czy nie korzystniejsze finansowo byłoby, aby wszystkie obiekty w tej samej okolicy były ochraniające przez tę samą firmę? Taka sytuacja mogłaby być tożsama z pracą dzielnicowych. Z podobnego rozwiązania korzysta wspomniany w artykule Błękitny Wieżowiec.

Czy w przyszłości także będziemy korzystać z usług prywatnej ochrony? Czy zjawisko na przestrzeni lat ulegnie zmianie? Dzisiaj pewne jest jedno, mozaika terenowa – termin najtrafniej określający badane zjawisko.

¹⁵ Statut – Załącznik do Uchwały Nr IX/158/2011 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 10 lutego 2011 r. w sprawie nadania statutu Straży Miejskiej m.st. Warszawy.